

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman (CIP, 2007—2013) perustamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 10 päivänä kesäkuuta 2005 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman (CIP, 2007—2013) perustamisesta (E 40/2005 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kimmo Hyrsky, kauppaja- ja teollisuusministeriö

- finanssisihteeri Meri Obstbaum, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Harri Cavén, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Merja Saarnilehto, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Hannele Pohjola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Petri Peltonen, Teknologian tutkimuskeskus TEKES
- professori Markku Maula, Teknillinen korkeakoulu.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Puiteohjelman (Framework Programme for Competitiveness and Innovation, CIP) tavoitteena on EU:n kilpailukyvyn ja kestävän kasvun parantaminen painottamalla innovatiivista, tuotavaa, ympäristön kannalta järkevää ja resurssitehokasta lähestymistapaa. Puiteohjelman toimenpitein on tarkoitus pyrkiä seuraaviin ns. ylä-tavoitteisiin:

- 1) Edistää yritysten, varsinkin pk-yritysten, kilpailukykyä
- 2) Edistää innovaatiotoimintaa mukaan lukien ekoinnovaatiot

3) Edesauttaa kilpailukykyisen, innovatiivisen ja inklusiivisen tietoyhteiskunnan kehittämistä sekä

4) Edistää energiatehokkuutta ja uusien ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä kaikilla sektoreilla mukaan lukien liikenne (kuljetustointa).

Jo käynnissä olevan yritysohjelman (Multi-Annual Programme for Enterprise and Entrepreneurship, MAP) lisäksi kilpailukyvyn ja innovaatioiden puiteohjelmaan yhdistettäisiin:

— Euroopan älykäs energiahuolto -ohjelma (Intelligent Energy for Europe)

— LIFE-ohjelman ympäristöteknologioiden edistämistä koskevat osat

— ICT-ohjelmat Modinis, eContent ja eTen

— joitakin innovaatio-osia tutkimuksen ja teknologian puiteohjelmasta.

Puiteohjelma muodostuu kolmesta alaohjelmasta tai pilarista, joita ovat:

1) Yrittäjyys- ja innovaatio-ohjelma (EIP: the Entrepreneurship and Innovation Programme)

2) ICT-politiikkaa tukeva ohjelma (The ICT Policy Support Programme)

3) Euroopan älykäs energiahuolto -ohjelma (The Intelligent Energy-Europe Programme).

Puiteohjelman toteuttamisvälineinä on useita komission suoraan tai välillisesti hallinnoimia välineitä. Näitä ovat politiikkalinjausten valmistelu, teknologian siirtoon ja uusien teknologioiden levittämiseen tähtäävät projektit, Euroopan investointirahaston hallinnoimat yhteisön rahoitusinstrumentit, erilaisten verkostojen toiminnan tehostaminen sekä tiedon, kokemusten ja parhaiden käytäntöjen levittäminen.

Merkittävin osa budjetista muodostuu rahoitusvälineistä. Loppuosa ohjataan erilaisten projektien (parhaiden käytäntöjen kartoittamisen ja tulosten levittämisen, demoprojektien, tutkimusten, konferenssien jne.) sekä verkostojen toteuttamiseen. Poliitiikkaa ja sen painopisteitä linjataan työstä saatavien tulosten sekä komission säännöllisesti tuottamien kilpailukykyä kartoittavien asiakirjojen pohjalta.

Ohjelmaluonnoksessa ehdotetaan, että ohjelmaa hallinnoimaan perustetaan toimeenpanovirasto (Executive Agency). Se vastaisi lähinnä projektien suunnittelusta, hallinnoinnista ja eri prosessien teknisestä toteutuksesta. Poliitiikkalinjaukset olisivat edelleen komission vastuulla.

Ohjelmaan yhdistetään useita EU:n olemassa olevia kilpailukykyyn, yrittäjyyden ja innovoinnin edistämishjelmia tai osia niistä sekä tiettyjä uusia hankkeita. Ohjelman seitsemän toimintavuoden kokonaisrahoitukseksi on suunniteltu 4 212,60 miljoonaa euroa, joista 2 631 miljoonaa osoitettaisiin yrittäjyyden ja innovoinnin

edistämishjelmalle (EIP, ks. alla), 801,6 miljoonaa ICT-ohjelmalle ja 780 miljoonaa energiaohjelmalle.

Valtioneuvoston kanta

Alustavan näkemyksen mukaan valtioneuvosto suhtautuu komission ehdottamaan uuteen kilpailukykyyn ja innovaation puiteohjelmaan myönteisesti. Komission ehdotus jättää vielä avoimeksi tiettyjä kysymyksiä, joihin voidaan ottaa kantaa vasta ehdotuksen yksityiskohtaisemmassa sisällöllisessä käsittelyssä, joka tapahtuu kilpailukykyneuvoston alaisessa kilpailukyky- ja kasvutyöryhmässä.

Ohjelman rakenne

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti suunnitelmaan yhdistää tiettyjä yhteisöohjelmia ja niiden osia yhdeksi ohjelmaksi. Valtioneuvosto kannattaa ympäristöteknologioiden ja ekoinnovaatioiden edistämistä CIP-ohjelman kautta. Sama pätee myös Euroopan älykäs energiahuolto -ohjelman liittäminen ohjelman yhdeksi pilariksi.

Kolmelle CIP:n alaohjelmalle on ehdotettu jokaiselle omaa hallintokomiteaa. Hallintokomiteoiden suhteen pitää varmistaa, että ne toimivat mahdollisimman yhdensuuntaisesti. Ohjelman tuottama lisäarvo riippuu myös siitä, miten komission pääosastojen yhteistyö realisoituu alaohjelmien yhteensovittamisessa. Innovatiivisen yrittäjyyden edistäminen tulee olla kolmen alaohjelman läpi kulkeva "punainen lanka".

Ohjelmasynergian osalta tulee varmistaa, että CIP-ohjelma on tiiviisti ja luontevasti vuorovaiikutuksessa muiden yhteisön ohjelmien, kuten tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman kanssa.

Ohjelman tavoitteet, toiminta-alueet ja toteutusinstrumentit

Valtioneuvosto pitää komission kokonaisvaltaista lähestymistapaa, kunnianhimoista tavoitteenasettelua ja pyrkimystä integroida erilaisia kilpailukykyyn vaikuttavia toimintoja toisiinsa oikeaan osuneena. Innovaatioiden, ekotehokkuuden ja kilpailukykyyn välisen yhteyden tun-

nistaminen on oikea valinta. Lisäksi puiteohjelman idea päällekkäisyyksien karsimisesta sekä horisontaalisesta ja koordinoitusta otteesta on kannatettava.

Kilpailukyvyn puiteohjelman ja muiden yhteisöohjelmien välille tulee saada todellista synergiaa ja koheesiota. Ohjelmaehdotus on hyvä aloite tämän tavoitteen toteuttamiseksi.

Puiteohjelmaa varten suunnitellun toimeenpanoviraston perustamisen yhteydessä tulee varmistaa, että se tuo lisäarvoa kilpailukyvyn ja innovaatioiden edistämiseksi. Ohjelmassa tulisi korostua paremmin palvelualueiden edistäminen EU:n talouskasvun lähteenä tulevaisuudessa. EU-tasolla tarvitaan lisää toimenpiteitä, joilla voidaan edistää palvelujen tuottavuuden kohottamista ja palvelumarkkinoiden kehittymistä.

Tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi komission ja jäsenmaiden tulisi edistää uuden teknologian hyödyntämistä pk-yrityksissä. Eurooppalaisen palvelusektorin uudistaminen teknologia-, palvelu- ja toimintatapainnovaatioiden avulla tulisi olla ohjelman yksi keskeinen painopiste.

Valtioneuvosto katsoo, että ekotehokkaiden innovaatioiden ja ympäristöteknologian käyttöönoton edistämiseksi ohjelmalle tulee asettaa myös ympäristönäkökohdasta riittävän kunnianhimoiset tavoitteet.

Ohjelmaan yhdistetään useita EU:n olemassa olevia kilpailukyvyn, yrittäjyyden ja innovoinnin edistämishjelmia tai osia niistä sekä tiettyjä uusia hankkeita. Tästä johtuen ohjelman rahoituksen arviointi on tässä vaiheessa vielä vaikeaa. Ohjelman seitsemän toimintavuoden kokonaisrahoitukseksi on suunniteltu 4 212,60 miljoonaa euroa, joista 2 631 miljoonaa osoitettaisiin yrittäjyyden ja innovoinnin edistämishjelmalle (EIP), 801,6 miljoonaa ICT-ohjelmalle ja 780 miljoonaa energiaohjelmalle.

Ohjelman budjetista on iso osa varattu Euroopan investointirahaston hallinnoimien pk-yritysten rahoitusinstrumenttien vahvistamiseen. Tästä rahoituksesta merkittävä osa kohdistuu riskirahoituksen tarjonnan vahvistamiseen. Komission esitys on tässä vaiheessa varsin yleisellä tasolla, joten rahavirtojen allokoinnista ja ehdotetun rahoituksen tarkoituksenmukaisuudesta ei vielä saa yksityiskohtaista kuvaa. Yksityiskohdat tarkentuvat käsittelyn edetessä kilpailukyky- ja kasvutyöryhmässä. Siksi kannanmuodotus on tältä osin vielä hyvin alkuvaiheessa.

Yleisesti ottaen voidaan jo nyt todeta, että pk-yrityksille suunnattua rahoitusta kohdistettaessa tulee huomioida (innovatiivisten) palvelualueiden tarpeet. Ekoinnovaatioiden ja ympäristö- ja energiateknologian kehittämiseen ja kaupallistamiseen tähtäävä rahoitus tulee olla myös riittävästi huomioitu ohjelman rahoituksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston tapaan talousvaliokunta katsoo, että uuden puiteohjelman lähtökohdat ovat oikeat. Lissabonin strategian toteuttamisen kannalta keskeinen yrittäjyyden ja innovaatioiden edistämistavoite on nähtävä kokonaisvaltaisena prosessina, jossa yhteisön eri instrumentteja käytetään samansuuntaisesti päällekkäistä työtä ja byrokratiaa välttäen.

Edellä todettu tavoite jää kuitenkin keskeiseltä osin vaille selkeää järjestelyä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on painotettu erityisesti tarvetta varmistaa tutkimuksen 7. puiteohjel-

man ja CIP-ohjelman välinen koordinaatio ja synergia. Tutkimus, tuotekehitys ja näiden tulosten kaupallistaminen eivät ole järkevästi erotettavissa toisistaan. Valiokunta katsookin, että näitä kahta innovaatiotoiminnan kannalta keskeistä kokonaisuutta on tarkasteltava kokonaisuutena. CIP-ohjelmassa, kuten myös tutkimuksen 7. puiteohjelmassa, tulee nykyistä selkeämmin varmistaa koordinaatio ja tätä kautta tutkimuspanosten tehokas hyödyntäminen.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan myös ohjelman erityisten painopisteiden osalta. Uuden teknologian hyödyntäminen pk-yrityksis-

sä ja palvelusektorin uudistaminen teknologia-, palvelu- ja toimintatapainnovaatioiden avulla tulee olla ohjelman keskeisiä painopisteitä. Tullee kuitenkin huolehtia siitä, että yhteisötason toimet keskittyvät projekteihin, joissa voidaan tarjota selvästi kansalliset resurssit ja toimintamallit ylittäviä sisältöjä. Kansallisin toimin tullee huolehtia myös siitä, että kotimaisilla toimijoillamme on riittävät edellytykset ja resurssit

hyödyntää CIP-ohjelman tarjoamia mahdollisuuksia.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy edellä olevin päätöksin asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäsen. Arto Bryggare /sd
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jere Lahti /kok
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok
Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.